

Szivárvány

A DEBRECEN-NAGYERDEI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG LAPJA

2009/3

Az egykor itt állt mogyorófa törzséből készült alkotással emlékezünk Isten megtartó kegyelméért mindig hálát adva, egykori otthonunk az – egy ideig állami kézen is volt – Egyetemi templom (1942), és jelenlegi templomunk (1975) felszentelésére, valamint gyülekezeti házunk bővítési munkáinak (2008) befejezésére.

„Szivárványívet helyezem a felhőkre, az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök.” 1Móz 9,13

Épüljünk és építsünk (17.)

Istennek legyen hála, hogy az épületbővítésünk lényegi része tavaly elkészülhetett. Most tavaszra maradt még a szolgálati lakás konyhájának felújítása, a kerítés festése, és a kertrendezés befejezése, és a kerti padok felújítása. Templomunk tetőzetét 2002-ben már felújítottuk. A vele egyidős (34 éves) szolgálati lakás és régi irodablokk tetején ősszel beázások jelentkeztek. A tetőfelújítás várható költsége kb. 840.000 forint lesz.

A hátralévő munkákkal párhuzamosan már a hálaadó ünnepség előkészítésén is dolgozunk.

**A hálaadó ünnepség ápr. 26-án
vasárnap 3 órakor lesz.**

Az ünnepség az új épületrész Mikszáth utcai bejárata előtt a szabadban kezdődik felszentelő imádsággal, majd a templomban istentisztelettel, és az építkezésről szóló beszámolóval folytatódik. Felszentelő imádsággal és igehirdetéssel Dr. Bölcskei Gusztáv püspök úr szolgál.

Azután átvonulunk az Egyetemi templomba, ahol az Egyetemi templom alapköve letételének 70. évfordulójához kapcsolódóan, közös múltunk jelképes lezárásaként átadjuk püspök úrnak és az egyetemi lelkésznek az Egyetemi templom alapító okiratának eredeti, hitelesített másolatát.

Az Egyetemi templomban állófogadással zárul majd hálaadó ünnepségünk.

Az ünnepséghez rendezvényszervező cég segítségét kérjük, de gyülekezeti tagjaink önkéntes természetbeni és pénzbeli adományaira is nagy szükségünk lesz.

Az örvendező hálaadásra mindenkit szeretettel hívunk!

Püski Lajos

A 17-18. századi...

...puritánus kegyességgyakorlás

Lewis Bayly, egy észak-walesi anglikán püspök *Praxis pietatis, vagyis a kegyesség gyakorlása* című, először 1611-ben, Londonban megjelent életvezetési tanácsadója és imádságos könyve igen elterjedt munka volt Angliában, és a legtöbb európai ország protestáns egyházaiban. Magyarra a kor legjelentősebb prédikátora, a Németalföldön és Angliában tanult, az erdélyi fejedelem udvari papjaként is tevékenykedő Medgyesi Pál fordította le. Először 1636-ban, Debrecenben látott napvilágot, s számos további edíció követte.

A *Praxis* a Biblia mellett a 17. század legnépszerűbb magyar könyve volt. Jelentős befolyást gyakorolt a magyar református kegyességi szokásokra. Más angol és holland puritánus könyvek ekkoriban megjelent magyar fordításaival együtt lehetővé tette a személyes kegyesség, illetve a családi körben folytatandó áhítatok fontosságának felismerését a vallás gyakorlatában. „Ha valamely háznépének igazgatására szólítottát Istentől, ne ítéld a magad személyében való isteni szolgálatodat elégséges tisztednek lenni, míg magaddal együtt alattvalóiddal is azt nem cselekedteted. (...) Ha minden házigazda (...) szorgalmatos volna házában gyermekeinek és háza népének az istenfélelemben és szolgálatban tisztelendő nevelésében és tartásában, az Úrnak Háza jobban megtelnék, az Úr asztala is inkább gyakoroltatnék vasárnap, és a tanítóknak is sok prédikációi gyümölcsösebbek lennének, mintsem vannak.” Az otthoni kegyességi gyakorlat e kettőssége jól szemléltethető a 17. század közepi református főember,

A 17-18. századi puritánus kegyességgyakorlás

rövid ideig erdélyi fejedelmi címet is viselt gr. Rhédei Ferenc példáján: „Magánosan egy s másfél órát is szent kegyes elmélkedésekkel, könyörgésekkel véghez vivén, udvara népe közzé ki jött s közönségesen velük zsoltáréneklés után imádkozott, Bibliát olvasott, és ama minden keresztyén ember házában lenni kellő Praxis pietatis nevű könyvet maga száz szakaszokban elosztván, minden nap olvasta nagy szorgalmatossággal.” A családfő által vezetett otthoni áhítatok tehát az egész háznépre kiterjedtek, s a rendszeres bibliaolvasás és -magyarázat, katekizálás, zsoltáréneklés és imádság rendjét követték.

Noha a Medgyesi fordította *Praxis* 1678-ban jelent meg utoljára magyarul, sok adatunk van arra vonatkozóan, hogy a szöveg és az általa közvetített kegyességi gyakorlat több rétegű hagyományként élt a későbbiekben is. Egyrészt 1692-ben egy tiszántúli lelkész, Drégelypalánki János a Medgyesi fordítását megrövidítve és prédikációk formájára átdolgozva, *Praxis pietatis contracta* címen kiadta a munkát. Másrészt a *Praxis* eredeti szövegét is használták a 17–18. századi kegyességi gyakorlatban. Ismert egy perirat, melyből arról értesülünk, hogy Porkoláb István szabolcsi kismest 1741-ben azért idézték a vármegyei szék elé vallomástételre, mert vasárnaponként, az istentisztelet után, kisebb házi közösségben – a feljegyzések szerint még egy cigány ember is akadt köztük – a Szentírást és a *Praxis pietatist* olvasták, majd együtt imádkoztak és zsoltárokat énekeltek. Félő volt tehát, hogy kikerülnek a szigorúbb egyházi ellenőrzés alól. Harmadrészt, a 17–18. században kéziratos másolatok

készültek az olvasói igényekhez képest kevés példányban elérhető *Praxis*ról, legújabbban éppen Debrecenből került elő Medgyesi fordításának egy 1766 körül átírt másolata. Negyedrészt, a könyv imádságai 17–18. századi kegyességi munkákban és liturgikus szövegekben is tovább öröklődtek, melyek használói sokszor már nem is tudták, honnan származnak az általuk mondott könyörgések. Ötödrészt, e népszerű könyv újrakiadásai éppen azért szűntek meg a 17. század utolsó harmadában, mert nagyrészt a *Praxis* szellemének hatására keletkeztek és jelentek meg hasonló jellegű és szintén igen népszerű magánáhitatos munkák: Pápai Páriz Ferenc *Keskeny út-ja* (1647-től), Szathmárnémeti Mihály *Mennyei tárház kulcsa* (1673-tól), majd az először 1786-ban kiadott, az elmúlt két évszázadban nagyon elterjedt, és ma is ismert „öreg Szikszai”, vagyis a *Keresztyéni tanítások és imádságok*.

A *Praxis pietatis* e sokféle továbbélése tette lehetővé a puritánusok által különösen fontosnak tartott, őskeresztyéni és kálvini gyökerű egyéni és családi kegyesség fennmaradását egészen a 20. századig, amikor az újabb megújulási, ébredési hullámok ismét felerősíthették ezt a kora újkori református kegyességi hagyományt.

Fazakas Gergely

GRATULÁLUNK!

Fazakas Gergely presbiterünknek, hogy a „Közösségértelmezések a 17. század második felének magyar református imádságos könyveiben” című doktori disszertációját sikerrel megvédte.

Hit és nevelés (3.)

A gyermek hitének alakulása a kisgyermekkortól az ifjúkorig

Gyülekezeti hétvégénken (2008. november 2–4.) Hit és nevelés címmel Dr. Németh Dávid, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának tanára tartott előadásokat. Most szerkesztett változatban az utolsót közöljük. (Szerk.)

Mintegy harminc évvel ezelőtt kezdődött, és azóta is tart az a kutatómunka, amely a hit élettörténeti alakulását kívánja fölteni. Kiderült ugyanis, hogy a különböző életkorokban egészen más módon hiszünk, és más hittartalmakra vagyunk fogékonyak. Az is világossá vált, hogy az egyes fejlődési szakaszokra jellemző hitmódok továbbélnek a felnőttkorban is, s előfordul, hogy nemcsak színezik, gazdagítják felnőttkori hitünket, hanem meghatározó szerephez is juthatnak, s így torzító hatással lehetnek hitbeli látásunkra és kegyességünkre.

Ha ismerjük a fejlődés korábbi lépcsőfokaira jellemző hitmódokat, akkor megértőbbek leszünk, ha egyes elemeiket felfedezzük a magunk, vagy a testvéreink hitében, a keresztyén nevelésben pedig tisztában leszünk azzal, hogy milyen szemléletmódot és vallásosságot várhatunk adott életkorban levő gyermekektől.

a) Rajongó hit

Ez a viszonyulási mód Istenhez és a hitünk tartalmaihoz a 3–7 éves kor közötti időszekekre jellemző, amikor a gyermek még nem tud igazán különbséget tenni a képzelgéseik és a valóság között. A fantáziája által teremtet világot valóságosnak hiszi, élete helyzetek ráérzések alapján ítéli meg. A valóságnak képzelet-alkotta „bővítményei” általában valami titokzatos (isteni) hatalom

működését is feltételezik. Ezek a képzetek a gyermek megvalósulatlan vágyai és visszatérő félelmei köré rendeződnek. Következésképpen az isteni „valóság” vonzó és rettenetes egyszerre, jóságos és gonosz alakokat egyaránt magában foglal.

Az a felnőtt, akinek valamilyen okból ezek a vonások dominálnak a hitében, rajongó, lelkenedző keresztyén lesz. Hite mindig a hiszékenység határán mozog. Valóságérzéke fejletlen, Istentől mindig csodálatos beavatkozásokat vár. Szélsőséges esetekben az ilyen hitű emberek a valóságtól teljesen elrugaszkodnak és álomvilágban élnek. Ugyanakkor az Istennel való kapcsolatuk sem stabil meggyőződéseken, hanem pillanatnyi benyomásokon alapul.

b) Törvényeskedő hit

Ez a viszonyulási mód a végső valósághoz a személyiség-fejlődésben a kisiskolás korra (7-12. életév) jellemző. A gyermek az értelmével szeretné meghódítani a világot, felkutatni annak rendjét és működési szabályait. Nem hisz már a mesékben, inkább a történetek érdeklik. Feltételez valamiféle rendező elvet a történetek mögött, keresi bennük a kiszámíthatóságot. Sokszor úgy jelenik ez meg a számára, mint rejtett igazságosság, ami természetessé teszi, hogy a gonosz elnyeri méltó büntetését, a jó pedig elveheti megérdemelt jutalmát. Aki ismeri a belső törvényszerűségeket, az képes is befolyásolni az események menetét.

Felnőtt ember ezzel a hitmóddal, hajlik arra, hogy a hitét konkrétumokban (bibliai parancsok teljesítésében, hitigazságok kérdés-kérdés nélküli elfogadásában, rendszabályok betartásában) élje meg.

Hit és nevelés (3.)

Világos képletekben, fekete-fehér képekben szeret gondolkodni. Az Istennel való kapcsolatában a parancs és az engedelmség, a büntetés és a jutalmazás, az üdvözítés és a kárhoztatás szélsőségei szerint tájékozódik. Éppen ezért nem ismer megalkuvást sem, az „is-is” megoldások nem elégítik ki.

c) Személyes kapcsolatokra összpontosító hit

A serdülőkor idején a legerősebb a hajlandóság a hit megélésének e módja iránt. Ekkor a fiatal csoportkötődései alapján értelmezi önmagát. „Az vagyok, akikhez tartozom, és azokhoz akarok tartozni, akik között példaképre találok, akik befogadnak, akiktől szeretetet kaphatok, akiknek a közösségében biztonságban érezhetem magam.” Feltétel nélkül elfogadó, őszinte szeretetre vágyik. Ezt keresi az ifjúsági közösségekben és az Istennel való kapcsolatban egyaránt.

Eleven gyülekezetekben a kisközösségi alkalmak biztosítják a családi légkört az ilyen beállítottságú felnőtt gyülekezeti tagok számára. Ők azok, akik az együttlét örömeért vesznek részt az összejöveteleken. Hajlandók időt és energiát is áldozni arra, hogy az elmaradókat újra bevonják a közösség életébe, a betegeket, időseket meglátogassák, és együtt imádkozzanak velük. Ilyenkor átéljük, hogy a Szentlélek titokzatos egységbe köti össze a gyülekezet tagjait, és köti őket egyszersmind Istenhez.

d) Gondolkodó hitmód

Az ifjúkor végére jellemző, de sokaknál egész életen át megmaradó hitmód ez. Gyülekezeteinkben kevés embernél figyelhető meg. A nyugati egyházak viszont nagyjából ilyen tagokból állnak. Nálunk a szabadon gondolkodó,

kritikai hangot megütő személyek többnyire elvándorolnak a gyülekezetből. Nem érzik igazán jól magukat a tradíciókhoz ragaszkodók, az érzelmi keresztyének, vagy a törvényeskedők társaságában. Ők ugyanis nem fogadnak el semmit csak azért, mert atyáink hittek benne és igaznak tartották. Számukra a keresztyénség nem érzelmi ügy, hanem világlátás kérdése, ezért igazságainak ésszel megragadhatónak kell lenniük. Kimondatlanul bár, de feltétlen tekintélyt élvez náluk (a hit kérdéseiben is) az ésszerűség, a megmagyarázhatóság, az érthetőség. Semmiért nem lelkesednek vakon, hanem mindenre gondos mérlegelés és tudatos döntés nyomán mondanak igent, vagy utasítják el. Nem érzelmi alapon, hanem az értelemre hallgatva tájékozódnak. A szabadság korlátozásaként élik át, ha az egyházban valamit feltételekhez kötnek, vagy ha elkötelezettséget várnak valamely ügyben. Általában zavarják őket az előírások, az utasítások, a szokások és tekintélyek.

Valamennyi hitmód az Istennel való kapcsolat lehetőségét hordozza magában. Egyiket sem szabad kisebb értékűnek tekinteni a másikkal. Az érett, nagykorú keresztyén nem köti magát valamelyikhez, hanem mindnek a lényegi alkotóelemeit ötvözi harmonikus egésszé.

A „házasság hete” egyik alkalmán

A házasság ajándék

Tudsz jobbat?

Kényelmesebbet, divatosabbat, lazábbat biztosan. De jobbat? Időt állóbbat, kipróbáltabbat, hosszú távon is működőképesebbet? *A házasság hete* sorozat arra hívja fel a figyelmet, hogy a család, mint az emberi együttélés alapformája egyre inkább kiszorul a társadalom gondolkodásából. Ennek aztán meg is vannak a következményei az élet minden területén.

Gyülekezetünk is bekapcsolódott az országos rendezvénysorozatba. Február 14-én szombaton a gyülekezeti filmklub, és az ezt követő beszélgetés Kovács Károly családterapeuta vezetésével, másnap délután Mózes Áron előadása *a keresztyén házasság mai kérdéseiről* adott alkalmat a közös gondolkodásra. Mindkét délután nyílt lehetőség beszélgetésre az elhangzottakról. Személyes példák mellett elhangzott az is, hogy az egyes ember vagy közösség válsága nem jelenti a család intézményének válságát. Éppen ellenkezőleg, a válságtünetekre adott válasz éppen a társadalom alapsejtjeinek, a családoknak a megerősítése lehet.

Szerkesztőség

Teaház

Ifis farsang: vetélkedő...

...és moldvai körtánc

Vigasz

*Mondjátok, mi az élet?
Mikor győzelmed már biztosnak érzed,
miért küzdöttél, s a tiéd lett volna,
mások tiporják lelketlenül porba.
S mikor újra építeni kezded,
megtörsz, reményed veszted,
mert miért vívtál sok keserves csatát,
szánalmas romhalmazzként vár újból reád.*

*De mikor összeolvad e Föld s az Ég,
tiéd lesz az, ami a tiéd,
leszigazságod, mit senki meg nem sérthet,
ez lesz, ez az igazi élet.*

*Győri Krisztina
(12 éves)*

Kitekintő – Egy minőségi előrelépés

2008. végén jelent meg kamarakórusunk egyházi énekeket feldolgozó első CD-je. Kórustagokat, gyülekezeti tagokat kérdeztünk meg:

Melyik számodra a legkedvesebb a „Hinni taníts, Uram...” című CD-n?

- Amit éppen hallgatok. Mindegyikben más ragad meg.
- A Könyörgő ének. Pontosan kifejezi a könyörgő ember lelkületét. A hangszerelés, a zenei dramaturgia kifejezi honnan, milyen mélységből indulunk, és hová érkezhetünk meg. A disszonancia reménytelensége tisztul ki folyamatosan, és éri el a csúcspontot.
- A húsvéti ének. Mert ez örvendező dicséret, másrészt a fuvolaszóló lélegzetelállító benne. Többször elfelejtettem belépni utána (egy kórustag.)
- Könyörgő ének. Személyesebb, zártabb, befelé forduló imádság. Az egyes ember állapotát ábrázolja, nem a közösségét.
- Jöjjetek Krisztust dicsérni. Mert egyszerre meghitt, méltóságteljes, ugyanakkor örömteli.
- „Hinni taníts, Uram”. Rövid, tömör, letisztult és kifejező.
- Húsvéti ének. Ez az igazi örvendező ének. Ezt hallgattatnám meg először azzal, aki nem hívő. Ezen keresztül érezhet meg leg többet a hit erejéből.

Nagy Csabát is megkérdeztük:

Szivárvány: Az énekelt imádságok lelki és esztétikai élményt jelentenek, és azt is üzenik, hogy a református zenei hagyomány ma is időszzerű, korhoz nem kötött. Karnagy-zeneszerzőként hogy látod ezt?

Nagy Csaba: Énekeskönyvünk zeneileg, irodalmilag egy csodálatosan gazdag gyűjtemény. No de megette a csuda, ha „csak” ennyiről lenne szó! Ezekből

az énekekből sugárzik az előttünk élt nemzedék hitbeli tapasztalata, igei látása, amire tanácsos odafigyelni! Ma, amikor terjed az a vélemény, hogy a Szentírásban ez, vagy az már „nem érvényes”, „nem kell azt úgy érteni”, szóljon őseink bizonyágtétele: „Mert te szavad Áll, s megmarad” (Könyörgő ének /206. dics./) Ezekben az énekekben – imádságokban – nem a „felvilágosult” egyház, hanem az engedelmes egyház szólal meg. Ez pedig örökké időszzerű marad!

Sz.: Miért éppen ezeket az énekeket választottad?

N. Cs.: Az énekek kiválasztása nem volt tudatos. Még azt sem mondhatnám, hogy a „kedvenceimet” dolgoztam fel. Tavaly kaptam egy felkérést, hogy írjak egy intonációt a 206. dicsérethez. Addig ez az ének elkerülte a figyelmemet. Az intonáció írása közben azonban „megérintett”, „nem hagyott békén”, és így megszületett a Könyörgő ének.

Sz.: Mondtad, hogy sok visszajelzést kaptatok – gyülekezetünkön kívülről is a CD-ről. Melyiknek örülsz a legjobban?

N. Cs.: Kettőt idézek: „Amikor feszült voltam, feltettem a CD-teket, és egyszer csak azt vettem észre, hogy minden lecsendesült” (ezt többektől hallottam). Egy lelkész nő mondta: „Amikor imádkozáshoz készülök, gyakran teszem fel a CD-t, mert Istenhez emeli a lelkemet”.

Sz.: Milyen terveitek vannak?

N. Cs.: Szeretnénk továbbra is szolgálni az istentiszteleteken. Tervezünk egy CD bemutatót Debrecenben, meghívást kaptunk Erdélybe is, készülünk húsvétra és a hálaadó ünnepségünkre.

Sz.: Köszönjük, és Isten áldását kérjük közös munkátokhoz valamennyiünk örömére.

„Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Ján 13,34)

Hírek

- ♦ **Családi istentisztelet** március 29-én, délután 3 órakor lesz az önkormányzati iskolába járó hittanosoknak és szüleiknek, a templomban.
- ♦ **Felnőttek keresztelese és konfirmációja** lesz április 5-én, virágvasárnap a fél 11-es istentiszteleten.
- ♦ **Úrvacsorai előkészítő alkalmak:** április 8-11, szerda-szombat 6 óra.
- ♦ **Nagypénteki istentisztelet** április 10-én fél 11-kor.
- ♦ **Húsvét vasárnap** úrvacsorás istentisztelet fél 9-kor és fél 11-kor, 5 órakor zenés áhítat.
- ♦ **Húsvét hétfőn** istentisztelet fél 11-kor.
- ♦ **Ifjúsági nap** lesz ápr. 18-án, szombaton.
- ♦ **„Házasság napja”** ápr. 25-én. Előadások a keresztyén házasságról a HÍD Kulturális Központban.
- ♦ **Hálaadó Istentisztelet** és az új épületrész felszentelése ápr. 26-án, vasárnap délután 3 órától lesz. Igét hirdet: Dr. Bölcskei Gusztáv püspök.

Információ

Gyülekezeti honlapunk címe, melyen a Szivárvány is megtalálható:

www.refnagyerdo.hu

Zenés áhítat

(vasárnaponként 5 órakor)

- ♦ **Márc. 8.** Sebők Péter, Kun Tibor, Donkó Imre, Fülep Máté, Lehner Bálint és Udvarhelyi Péter énekel, Gyülvészi Péter zongorázik
- ♦ **Márc. 15.** Karasszon Dezső és Martos László zongorázik
- ♦ **Márc. 22.** Kovács Szilárd orgonál
- ♦ **Márc. 29.** Kocsis Anna orgonál
- ♦ **Ápr. 5.** Vadász Attila orgonál
- ♦ **Ápr. 12.** Bessenyei Dorottya orgonál

1% + 1%

- ♦ Az egyik 1% átutalásához *Református Egyházunk* technikai száma: **0066**.
- ♦ A másik 1% átutalásához *“Nagyerdei Egyházköztségért” Alapítvány* adószáma: **18545269-1-09**.

Imádkozzunk...

- ♦ szülőkért és családokért,
- ♦ felnőttként konfirmálókért,
- ♦ a hálaadó ünnepségért,
- ♦ a húsvét áldásaiért,
- ♦ felújítási munkákért.

Szivárvány –
a Debrecen-Nagyerdei Református Egyházközség hírlevele
4032 Debrecen, Bolyai u. 25. Telefon: (52) 410-811
Felelős kiadó: Püski Lajos Tördelés: Bene Lászlóné
Nyomda: REXPO Kft. Készült 500 példányban
17. évfolyam 3. szám Megjelenik havonta
Egyházközségünk számlaszáma: 11738008-20012917